

روستای سالم قرن ۲۱

از آسیب پذیری به خودکفایی و خوداتکایی

راهنمای توسعه محلی در اقتصاد مقاومتی

اسفندیار عباسی

سایت اطلاع رسانی «در خدمت اصلاح الگوی مصرف»

۱۳۹۲

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

تقدیم به اعضای شوراهای اسلامی، دهیاران، مروجان کشاورزی و دانش آموختگان روستاهای سراسر کشور

چاپ و تکثیر این نوشته برای توزیع رایگان بلامانع است.

© اسفندیار عباسی ۱۳۹۲

آدرس الکترونیکی این راهنما در شبکه جهانی اینترنت:

www.eabbassi.ir/guide_rural_intro.htm

فهرست

	۱	مقدمه	۱
	۳	اقتصاد	۳
۴		خانه سازی ارزان و ایمن	۴
	۵	کشاورزی	۵
	۶	خدمات	۶
	۸	فناوری های مناسب	۸
	۸	دوچرخه	۸
	۹	تالاب مصنوعی	۹
	۱۰	کشاورزی ارگانیک	۱۰
	۱۱	روستا بدون ضایعات	۱۱
	۱۲	جامعه	۱۲
۱۳		تسهیلگری برای کارآفرینی و حل مسایل محلی	۱۳
	۱۴	تصمیم گیری گروهی با اجماع	۱۴
	۱۴	گفتگوی روشن و محترمانه	۱۴
	۱۵	فرهنگ	۱۵
	۱۵	معنویت و محیط زیست	۱۵
	۱۶	دانش بومی	۱۶
	۱۷	هنر و خلاقیت	۱۷
	۱۹	گام های نخست	۱۹
	۲۰	آموزش و مشاوره	۲۰

در نیم قرن اخیر، بسیاری از روستانشینان جهان برای پیشرفت، راه مهاجرت به شهر را در پیش گرفته اند. برخی دیگر از روستانشینان کوشیده اند که روستای خود را تبدیل به شهر کنند. اما تعدادی دیگر از جوامع روستانشین جهان، در حرکتی نوآورانه، به جای ترک موطن و فرهنگ محلی، آبادی خود را به روستایی به مراتب پیشرفته تر از شهرهای امروز جهان بدل کرده اند. این روستاها با نام هایی چون **دهکده سالم** یا **روستای نوظهور** شناخته می شوند. این راهنما به توصیف جنبه های مختلف **توسعه محلی**، یعنی اقتصاد، جامعه، فرهنگ، محیط زیست و منابع طبیعی، و نیز معرفی فناوری های مناسب و مهارت های لازم جهت پیشبرد این شیوه موفقیت آمیز از توسعه بومی می پردازد. با بهره گیری از این اطلاعات می توان این تجارب موفق در رسیدن به خودکفایی و خود اتکایی را در هر روستای جهان، با رعایت سازگاری با جغرافیا و فرهنگ بومی و با فکر و تلاش خود مردم، تکرار کرد. **نمونه هایی از دهکده های سالم** جهان در سایت «**در خدمت اصلاح الگوی مصرف**» معرفی شده است. این راهنما برای استفاده دهیاران، اعضای شوراهای اسلامی، مروجان کشاورزی، دانش آموختگان روستا و دیگر فعالان اقتصادی روستا در ایران به منظور تسهیل دستیابی به اقتصاد مقاومتی در این جوامع تدوین شده است. محتوای این راهنما برگرفته از متون مفصل تری است که از طریق همین سایت قبلا در دسترس عموم قرار گرفته است. در نسخه اینترنتی این راهنما، کلیک کردن بر روی **واژه های رنگی زیرخط دار**، خواننده را به متون مفصل تر راهنمایی می کند. برای دستیابی به آن نسخه از آدرس زیر استفاده نمایید:

www.eabbassi.ir/guide_rural_intro.htm

پژوهش دانشگاهیان و روایت سالمندان روستا هر دو حاکی است که زمانی، روستاهای سنتی، جوامعی خودکفا و خوداتکا بودند. اما از دهه ۱۳۴۰، پس از اجرای قوانین اصلاحات ارضی در ایران و جهان، از این توانمندی ها به تدریج کاسته شد و این جوامع کوچک از جمیع جهات، یعنی اقتصادی، زیست محیطی، اجتماعی و فرهنگی، وابسته و آسیب پذیر شدند. بازگشت به گذشته امری ناشدنی است و بازگشت به روستای سنتی از بسیاری جهات نامطلوب. اما با بهره گیری هوشمندانه از علم و فناوری روز و استفاده مناسب از میراث فرهنگی دانش بومی هر منطقه می توان خودکفایی و خوداتکایی پیشین را احیا کرد. دستیابی به روستاهای آباد، مولد و مقاوم در کشور ما از دو لحاظ مطلوب و لازم است: دلیل نخست، که همان دلیل پیدایش روستاهای سالم در دیگر نقاط دنیاست، ضرورت کاهش آسیب پذیری جوامع محلی در برابر پیامدهای بحران های جهانی در اقتصاد و محیط زیست، مثل گرانی مواد غذایی، رکود اقتصادی و **تغییرات آب و هوایی** ناشی از انتشار گازهای گلخانه ای مثل خشکسالی است. دلیل دوم، که ویژه کشور ماست، لزوم دستیابی به اقتصاد مقاومتی در سطح محلی و ملی برای رویارویی با تحریم ها و تهدیدهای خارجی است. بررسی دقیق روستاهای سالم قرن بیست و یکم نشان می دهد که با هم اندیشی، همکاری و ایمان می توان هر روستای

وابسته و آسیب پذیر امروز را به روستایی خودکفا، خوداتکا و در عین حال پیشرفته بدل کرد. از این رو، تجارب این روستاهای نوظهور دارای درس های نظری و عملی آموزنده ای برای علاقمندان به پیشرفت بومی روستاها در ایران است.

آسیب پذیری اقتصادی را می توان در درجه اول به عدم ماندگاری نیروی جوان و کارآمد در روستا نسبت داد. سرمایه گذاری های داخلی و خارجی در صنایع بزرگ حومه شهرها، جوانان سالم، کاری و دانش آموخته را به خود جلب می کند و از نیروی انسانی کارآمد و مولد در روستا می کاهد. بُعد دیگر این آسیب پذیری، کاهش کمیّت و تنوع تولید در روستاها و اتکای فزاینده اهالی به واردات مایحتاج خود از شهرهای اطراف است که مستمرا نقدینگی این جوامع را خارج کرده و از توان اهالی برای سرمایه گذاری و کارآفرینی محلی می کاهد. در بخش اقتصادی این راهنما خواهید خواند که چگونه در روستاهای سالم قرن بیست و یکم از خروج نقدینگی از روستا جلوگیری می شود و برای جویندگان کار و درآمد، به ویژه جوانان دانشگاه رفته، فرصت های شغلی مناسب به وجود می آید.

آسیب پذیری روستاها البته به حوزه اقتصادی محدود نمی شود. خشکسالی در ایران و دیگر کشورهای منطقه، توانایی ادامه تولید کشاورزی را تحت تاثیر قرار داده است. علاوه بر این، استفاده از فناوری های نامناسب و زیانبار، مثل حفر چاه های عمیق و نیمه عمیق، بسیاری از قنوات و چشمه ها را نابود کرده و بر شدت پیامدهای خشکسالی در کشاورزی افزوده است. یادآوری کنیم که خشکسالی در ایران از جمله پیامدهای پدیده ای جهانی به نام تغییرات آب و هوایی است. این پدیده غیر قابل پیش بینی است به صورتی که در یک نقطه به کاهش شدید بارندگی منجر شده و در نقطه ای دیگر به شکل بارش های خارج از فصل و بیش از حد خودنمایی می کند. اما به هر نحوی که این تغییرات در محل بروز کند، تولیدکنندگان منطقه، به لحاظ اتکای ماهوی کشاورزی به پدیده های جوی بهنگام و قابل پیش بینی، بسیار آسیب پذیر شده اند. دانشمندان، این تغییرات وسیع آب و هوایی در سطح کره زمین را به استفاده بیش از حد از سوخت های فسیلی و انتشار گازهای آلاینده، مثل دی اکسید کربن، نسبت داده اند. در بخش فناوری های مناسب این راهنما، خواهید خواند که چگونه روستاهای قرن بیست و یکم با انتخاب فناوری های کم هزینه و مناسب ضمن کاستن از نیاز به مصرف انرژی با کم آبی مقابله می کنند.

در روستاهای سنتی، رسومات یاریگری، یعنی کمک متقابل در میان زنان و مردان و خانواده ها، بسیار قوی بود. با از هم پاشیدن نهادهای اجتماعی مشارکت و تعاون سنتی، بزرگان خرده مالک با اتکای بیشتر به منابع نقدی به کار و زندگی ادامه دادند. مثلا قبل از اصلاحات ارضی، بزرگان، ملزومات کشت، یعنی زمین، آب، بذر، کود، شخم، نیروی انسانی، امنیت، دانش و مدیریت را به صورت مشارکتی تامین می کردند و همگی از نتیجه کار گروهی خود بهره می بردند. اما بعد از اصلاحات ارضی، تعامل بین بزرگ و دیگران به سوی نقدی شدن بیشتر سوق یافت. او حالا برای تامین بسیاری از عوامل تولید می بایستی نقداً می پرداخت. این روند با گذشت زمان شدت یافته است به طوری که امروزه بسیاری از کشاورزان، اخذ وام بانکی برای دستیابی به سرمایه لازم را امری کاملاً عادی می پندارند. بدینصورت، با گذشت زمان پرداخت بهره بانکی توسط روستاییان یکی از مجراهای عمده خروج نقدینگی از جوامع

روستایی و از عوامل اصلی تضعیف و آسیب پذیری بیشتر اقتصادهای محلی شده است. در بخش جامعه این راهنما خواهید خواند که چگونه در روستاهای قرن بیست و یکم، با احیای فرهنگ یاریگری و تقویت مهارت های ارتباطی، روستائینان به جای اتکا به تسهیلات بانکی برای تولید کشاورزی، ساخت مسکن و غیره، به ترویج همفکری و همیاری در میان خود رو آورده اند تا با کمک یکدیگر و کمترین هدررفت نقدینگی از روستا به حل مسایل گوناگون پردازند.

فرهنگ اصیل، غنی و جذاب، برخاسته از اندیشه متعالی است و به نوبه خود کلیه جوانب زندگی یک قوم را در بر می گیرد: معماری بناهایی که مردم در آنها کار و زندگی می کنند، غذاهایی که می خورند، محصولات که می کارند، ابزاری که استفاده می کنند، و فعالیت هایی که از طریق آن به ورزش و پرورش جسم و روان می پردازند. زمانی روستاهای سنتی خاستگاه و مکان نگهداری و ذخیره فرهنگ اصیل بومی بود. نکته دیگر اینکه فرهنگ هر سرزمین به ساکنان آن هویت و افتخار می دهد. تاریخ نشان می دهد که نتیجه فقدان فرهنگ اصیل، از خود بیگانگی، تقلید کورکورانه و وابستگی است. لذا با توجه به تاثیر فراگیر فرهنگ در جامعه، تقویت بستر فرهنگی از ملزومات کلیدی عبور از روستای آسیب پذیر و رسیدن به روستای خودکفا، مقاوم و پیشرفته است. از سوی دیگر، روستایی که در آن بناها، لباس ها، و غذاها همان است که در شهرها، مسلما چیزی برای جذب گردشگر و یا عرضه به فرهنگ ملی کشور ندارد. در بخش فرهنگی این راهنما خواهید خواند که در روستاهای مقاوم قرن بیست و یکم چگونه تعالی اندیشه و چاره اندیشی هنری در حل مسایل، بخشی از زندگی روزمره فرد فرد جامعه می شود تا سرچشمه جوشان ذوق بشری در محیط پاکیزه و مولد روستا به خلق زیبایی ها - یعنی تناسب و هماهنگی - در جمیع حوزه ها ادامه دهد.

اقتصاد

برای درک جزئیات و اصطلاحات تخصصی علم اقتصاد حداقل چند سال مطالعه لازم است. اما کلیات اقتصاد برای هر کس که به نحوی با کار، پول و خرید سروکار داشته قابل درک است. برای تبیین یکی از کلیات این دانش برای عامه مردم، برخی اقتصاددانان از تمثیل «سطل سوراخ» استفاده می کنند که ریشه بسیاری از ناتوانی ها و آسیب پذیری های امروز جوامع را نمایان می کند: به محیط اطراف خود نگاه کنیم. هر آنچه از محیط خارج از روستا برای

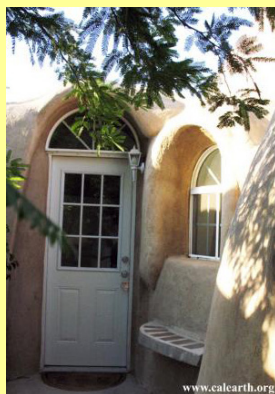
صرف اهالی وارد می شود، به مثابه سوراخی است که در بدنه سطل اقتصاد محلی ایجاد کنند. از این مجرا نقدینگی روستا به بیرون راه پیدا می کند. با افزایش کالاها و خدمات وارداتی به یک جامعه، مقدار بیشتری از نقدینگی خارج می گردد و طبعاً به همان میزان نیز از توان روستا در دستیابی به سرمایه گذاری محلی و رسیدن به خوداتکایی و خودکفایی کاسته می شود.

با ورود کالاها و خدمات به روستا مقداری از نقدینگی آن خارج می شود. خروج نقدینگی از اقتصاد روستا، توان اهالی برای سرمایه گذاری محلی به منظور افزایش تولید، ایجاد اشتغال و حل مسایل محلی را کاهش می

دهد... [بیشتر بخوانید](#)

واقعیت این است که امروزه در جهان در سطوح مختلف، رقابت اقتصادی گسترده ای وجود دارد: شرکت های بزرگ چندملیتی دنیا می کوشند تا، به اصطلاح، سطل ملت ها، به ویژه کشورهای در حال توسعه، را سوراخ کنند. به همان سیاق شهرها تلاش می کنند سطل روستاها را سوراخ کنند. بخش صنعت نیز سطل کشاورزی را هدف قرار داده و روستا را عرصه مستعدی برای بهره برداری و کسب ثروت یافته است. برای پیشگیری از لطمه اقتصادی، ساکنان هر جامعه می باید با هوشیاری، از افزایش تعداد سوراخ های سطل خود جلوگیری کنند و با جذب منابع (از جمله نقدینگی، نیروی انسانی و دانش و تجربه) از دیگر جوامع، به تقویت اقتصاد خود همت گمارند. بخشی از این هوشیاری در گرو کسب توانایی افراد، به ویژه رهبران، مدیران و تسهیلگران محلی، در تمیز دادن بین واقعیت و تبلیغات در عرصه مصرف است. امروزه مصرف بعضی از کالاها، مثل انواع کالاهای تجملی و غیر ضرور، به عنوان معیاری از ترقی و پیشرفت جلوه داده می شود در صورتی که این کالاهای فریبنده، بدون اینکه فایده خاصی برای جامعه داشته باشد، بر مجاری هدررفت نقدینگی و دیگر منابع از روستا به نفع صنایع می افزاید.

روستاهای سالم قرن بیست و یکم در اقصی نقاط دنیا توانسته اند با نوآوری هایی چون نمونه های زیر، ضمن کاستن از هدررفت نقدینگی از جامعه، به رونق اقتصادی روستای خود بیفزایند و از درآمد و آسایش بیشتری برخوردار شوند. بی شک در این مسیر، کار و تلاش پیگیر لازمه رونق اقتصادی است، اما دو تغییر در بینش نیز رهگشااست: (۱) روستا یکی از مستعدترین زمینه های سرمایه گذاری برای اهالی و مهاجران همان روستاست و (۲) دانش آموختگان یک روستا، در هر رشته ای که تحصیل کرده باشند، مستعدترین بستر جهت اشغالزایی برای خود و دیگران را در روستای خود خواهند یافت. تسهیلگران روستاهای سالم این دو پیام را به دانش آموختگان و مهاجران روستای خود در هر کجای دنیا که زندگی می کنند می رسانند و آنان را به مشارکت دعوت می کنند.

خانه سازی ارزان و ایمن

ساخت و ساز بخش عمده ای از اقتصاد هر جامعه است. روستاهای سالم با احیای معماری بومی منطقه خود قادر شده اند که برای ساختن مسکن با دوام، ایمن و ارزان از مصالح مناسب و ارزاقیمت بومی استفاده کنند. پیشرفت های علمی در

این حوزه نشان می دهد که برای ساخت و ساز مقاوم واقعا نیازی به سیمان و انواع آهن آلات سنگین و پرهزینه ساختمانی نیست. کما اینکه مقاوم ترین، ارزانترین و از نظر فرهنگی مناسب ترین بنای ممکن برای بسیاری از روستاهای امروز ایران و دیگر کشورهای منطقه به دست معمار ایرانی مهندس نادر خلیلی بدون بکارگیری پرهزینه مصالح صنعتی مثل سیمان، آجر و آهن آلات سنگین طراحی شده است. مصالح مورد نیاز برای ساخت این بنای زیبا و کم مصرف، عمدتا خاک است. از نظر ایمنی در برابر زلزله، این بنا مورد تایید مقررات ملی

این بنا که عمدتا با خاک ساخته شده به لحاظ طراحی هوشمندانه آن، از سوی کارشناسان ساخت و ساز، مقاوم به زلزله تشخیص داده شده است. این بنا همچنین مصداقی از بهره گیری از دانش بومی برای پیشرفت و حل مسایل امروز توسعه است. بیشتر

بخوانید

ساختمان در کشور آمریکا که از سخت گیرترین مراجع نوع خود در دنیاست قرار گرفته است. به لحاظ طراحی و مصالح، ساکنان این نوع بنا نیاز بالایی به انرژی برای سرمایش و گرمایش فضاهای داخلی در فصول مختلف سال ندارند. با استفاده از [راهنمای ساخت](#) این بنا، زوج های جوان، با همکاری همسایگان و خویشاوندان و بدون نیاز به وام ازدواج و غیره، می توانند خانه خود را با دست خود بسازند.

کشاورزی

در دهکده های سالم جهان، [کشاورزی ارگانیک](#) کاملاً جایگزین کشاورزی شیمیایی شده است. یعنی این جوامع در کاشت و داشت محصولات کشاورزی از کود و سموم شیمیایی گرانقیمت به کلی بی نیازند. اما لازمه موفقیت در تولید محصولات ارگانیک کاشت [بذر بومی](#) است. تصور عامه مردم و صاحب نظران، مبنی بر برتری بذرهایی اصلاح شده و تجاری، ریشه در ابهامی دارد که از مقایسه بازده زراعی این دو نوع بذر به وجود آمده است. در مطالعات پشتیبان [نهاد فراملیتی کشاورزی شیمیایی](#)، کارآیی بذرها را از روی بازده زراعی (میزان برداشت در واحد سطح) آنها می سنجند. اما با توجه به اینکه بازده بذرهایی اصلاح شده را می توان با افزودن مقدار کود شیمیایی مصرفی افزایش داد، بازده زراعی نمی تواند دقیقی برای مقایسه این دو نوع بذر باشد. در این مطالعات معمولاً از مقایسه بازده اقتصادی دو نوع بذر نشانی دیده نمی شود، چون مقایسه هزینه ها بین کشت شیمیایی (شامل هزینه بذر، کود شیمیایی، سموم دفع آفات و آب بیشتری که این نوع کشت می طلبد) و کشت غیر شیمیایی (که از کلیه این هزینه ها بی نیاز است)، برتری اقتصادی کشت غیر شیمیایی را به طور انکارناپذیری نمایان می کند.

موفقیت کشاورزان هندی در بیش از ۱۰۰ روستا در استان «تامیل نادو» بسیاری از دانشگاهیان آن کشور را به پژوهش بیشتر در مورد استعداد بذرهایی بومی در بالا بردن بازده اقتصادی کشاورزی تشویق کرده است. کشاورزان جوان در تامیل نادو که از قبل با توان تولیدی بذرهایی اصیل منطقه خود آشنایی نداشتند، پیش از احیا و کشت مجدد اینگونه بذرها، به کشت قیاسی آنها به منظور مقایسه با نمونه های اصلاح شده

مطالعه قیاسی بازده اقتصادی بذرهایی بومی و بذرهایی اصلاح شده را می توان در هر روستایی و در هر مقیاسی انجام داد تا واقعیت اطلاعاتی که در بند پیش آمد برای کشاورزان جوان در عمل روشن شود. کما اینکه در سال ۱۳۷۹، با همکاری [ایستگاه](#)

[تحقیقاتی دانش بومی](#) و چندی از کشاورزان [روستای خورهه](#)، شهرستان محلات، استان مرکزی، [کشت قیاسی دو نوع گندم](#) انجام شد. این کشت آزمایشی به روشنی نشان داد که [باور حاکم در مورد برتری بذرهایی اصلاح شده](#) از نظر اقتصادی درست نیست و برای بازگشت به خوداتکایی و خودکفایی، احیا و تکثیر بذرهایی اصیل مطلقاً ضروری است. در روستاهای سالم دنیا، کشاورزان، بذرهایی بومی منطقه را با جدیت گردآوری می کنند و بدینوسیله از نیاز به کود شیمیایی و سموم دفع آفات و هزینه های مرتبط با کشاورزی شیمیایی رهایی می یابند. [برخی از دولت ها](#) نیز، به منظور تضمین آینده امنیت غذایی در کشورشان، مشارکت در این امر را از جمله وظایف و مسئولیت های خود قرار داده اند.

عامل دیگر وابستگی و آسیب پذیری اقتصاد روستا، ترویج کشت تک محصولی است. کشت یک یا چند محصول انگشت شمار، تنوع کشت در روستا را نابود و نتیجتاً روستا را برای رفع نیازمندی های خوراکی خود مجبور به واردات محصولات بیشتری می کند. از سوی دیگر، کشت تک محصولی به ضرر فرد کشاورز نیز هست چون موجب کاهش توان چانه زنی او در زمان فروش محصول می شود.

کشاورزی، به ویژه با بذرهایی بومی، پر برکت است و لذا پس از تامین نیازهای محلی، مازاد تولید را می توان به منظور جذب نقدینگی بیشتر به خارج از روستا صادر کرد. محصولاتی که در روستاهای قرن بیست و یکم بدون نهاده های شیمیایی تولید می شود «محصولات سالم» به شمار می رود که در مقایسه با محصولات کشاورزی شیمیایی دارای کیفیت بسیار بالاتری است. عطر و طعم این محصولات کاملاً متفاوت است و لذا مشتریان خاص خود را دارد. بازاریابی برای محصولات با کیفیت روستاهای سالم زمینه مستعد دیگری برای ایجاد شغل و درآمد بیشتر در روستاهای قرن بیست و یکم به وجود آورده است: آندسته از روستاهای سالم که در نزدیکی شهرهای بزرگ واقع اند از طریق ایجاد تعاونی های کشت و مصرف و بازارهای روز، مازاد تولید خود را به مشتریان شهرنشین می

کشت قیاسی انواع بذر، مشابه با آنچه برای دو نوع بذر گندم در روستای خوره به آزمایش رسید، برای تمامی محصولات زراعی در دیگر روستاهای کشور قابل تکرار است. بیشتر بخوانید

فروشدند. از سوی دیگر، باغداران و دامدارانی که با شهرهای بزرگ فاصله بیشتری دارند، مشارکت در احداث یک فروشگاه در مراکز شهرستان یا استان با هدف عرضه گروهی محصولات با کیفیت روستای خود را راهکاری بسیار مؤثر یافته اند. تعداد رو به رشدی از این نوع فروشگاه ها هم اکنون در نقاط مختلف کشور ما نیز با نتایج امیدوارکننده ای افتتاح شده است. کلید موفقیت در این روش های تولید-به-مصرف مستقیم، حفظ تنوع تولید و رعایت مستمر اصول کشاورزی ارگانیک برای بالا نگه داشتن کیفیت محصولات و رضایت مشتریان است.

گاه فعالیت های اقتصادی روستاهای سالم به حدی رونق می یابد که جمعیت بیشتری به خود روستا جلب می شود و لذا نیازی به هزینه کرد فوق العاده برای بازاریابی و حمل محصولات به خارج از روستا نیست. بیشترین جمعیت را فعالیت های خدماتی، مثل نمونه های زیر، به روستاها جلب می کند. کارکنان و بهره برداران این خدمات، برخلاف جمعیت گردشگر، عموماً ساکنین دائم روستا می شوند.

خدمات

ارائه خدمات به عنوان یک فعالیت اقتصادی و درآمدزا معمولاً محیط های شهری را در ذهن تداعی می کند. اما روستاهای سالم قرن بیست و یکم با جلب مشارکت دانش آموختگان خود توانسته اند خدماتی نوظهور بنیانگذاری

دهکده سالم فیندهورن، واقع در کشور اسکاتلند، در سال ۱۹۸۹ با نصب یک دستگاه توربین بادی اقدام به تامین بخشی از برق مورد نیاز اهالی کرد. امروز این روستا با ۴ توربین بادی از خریداری برق بی نیاز است. علاوه بر این، ۵۰ درصد برق تولیدی فیندهورن

به شبکه سراسری فروخته می شود. بیشتر بخوانید

کنند. تولید برق محلی یکی از این خدمات است که ضمن ایجاد خودکفایی و خوداتکایی بیشتر، موجب حفظ مقادیر عظیمی از نقدینگی در اقتصاد محلی شده است. ضمناً تولید انرژی محلی، چه از طریق توربین های بادی و چه از طریق پانل ها و آبگرم کن های خورشیدی، معمولاً مشوق تاسیس کارگاه های صنعتی محلی برای تولید لوازم و ابزارآلات تولید انرژی حرارتی و برق و ایجاد اشتغال دائم می شود. به طور کلی، تولید برق محلی به حدی موفقیت آمیز بوده که روستاهای تولید کننده مبادرت به فروش مازاد برق به روستاهای اطراف کرده اند. امروزه، با توجه به فناوری میکروگرید، تولید محلی برق و فروش آن به شبکه سراسری از لحاظ فنی کاملاً امکانپذیر است. در بسیاری از نقاط بادخیز ایران بهره گیری از فناوری سد بادی که برخاسته از دانش بومی این مرز و بوم است نیز دارای استعدادی عظیم برای تولید محلی برق و ایجاد اشتغال و درآمد برای دانش آموختگان روستا در رشته های مهندسی برق و عمران است. سرمایه گذاری اولیه برای احداث سد های بادی در مقایسه با توربین های بادی تجاری بسیار کمتر است.

از دیگر خدمات جدید در روستاهای سالم می توان از ارائه خدمات

اجتماعی مانند خدمات بهزیستی به معلولین، سالمندان و ایتم نام برد. در ایران، با توجه به جمعیت کثیری از جوانان دختر و پسر روستا که در جمیع رشته های علمی و حرفه ای مرتبط، دانش آموخته اند، ارائه اینگونه خدمات در روستاها کاملاً عملی است.

دارالایتم در دهکده سالم «کیتز» در روسیه (بالا) و مرکز توانبخشی معلولین ذهنی در دهکده سالم «سولهایمر» در ایسلند (پایین) از جمله خدمات اجتماعی ابداعی در روستاهای سالم است. وجود نیروی انسانی تحصیلکرده در بسیاری از روستاهای امروز ایران و جهان احداث تعداد بیشتری از این مؤسسات را در روستاها امکانپذیر کرده است.

بیشتر بخوانید

مسئله ارائه این خدمات بدیع و نوظهور و انواع کسب و کار و صنایع خرد که در ارتباط با این خدمات در روستاهای سالم جهان آغاز شده فرصتی بی سابقه برای سرمایه گذاری محلی به وجود آورده است. در بالا به کارگاه های کوچک صنعتی در ارتباط با تولید ملزومات انرژی محلی اشاره شد. در ارتباط با خدمات اجتماعی نیز می توان از شرکت های پشتیبانی به منظور تامین غذای آماده و ارائه خدمات اسکان و پذیرایی نام برد. برای مهاجران روستا که در شهرها ساکن شده اند و از لحاظ حرفه ای و مالی موفقیت کسب کرده اند، سرمایه گذاری در این شرکت ها گزینه ای ثمربخش، مطمئن و رضایتبخش است. طی سال هایی که ایشان پس انداز خود را در موطن خود به کار می اندازند، همزمان شاهد رشد دارایی های شخصی و شکوفایی اقتصادی و عمرانی سرزمین آبا و اجدادی خود خواهند بود.

فناوری های مناسب: برای سلامتی محیط و رونق اقتصادی

با توجه به پیشرفت های چشمگیر دهه های اخیر در علم و فناوری، خلق فناوری های پیچیده و نیرومند، چالش چندانی محسوب نمی شود. اما با توجه به گرانی حامل های انرژی مثل برق، گاز و انواع مشتقات نفتی، و نیز گسترش آلودگی های ناشی از احتراق سوخت های فسیلی در جو، چالش واقعی مخترعین و مصرف کنندگان امروز، خلق و استفاده از نوعی فناوری هوشمندانه است. این نوع فناوری می باید ضمن انجام کار مورد نظر، استفاده از انرژی، هزینه های مرتبط با آن، و انتشار گازهای آلاینده را به حداقل برساند. به این نوع تکنولوژی، «فناوری مناسب» می گویند. اهمیت این موضوع به حدی است که امروزه واژه «پیشرفته» به جوامعی اختصاص دارد که صرفنظر از ماهیت روستایی، شهری، اروپایی یا آسیایی آنها، از فناوری هایی استفاده می کنند که بیشترین سازگاری با این دو محدودیت حیاتی عصر حاضر را داراست. در اینجا به معرفی چهار نمونه از فناوری ها و رویکردهای مناسب روز می پردازیم.

دوچرخه

استفاده از دوچرخه دارای فواید آشکاری است: سوخت نمی خواهد، جای زیادی برای پارک و نگهداری نمی طلبد، سبک است و با کمک یک دنباله بند مناسب، قادر است چند برابر وزن خود بار جابجا کند. اما علاوه بر این فواید، روستاهای سالم قرن بیست و یکم استفاده هوشمندانه دیگری از این وسیله نقلیه کارآمد به وجود آورده اند: کنترل ترافیک جمعیت گردشگر و کسب درآمد بیشتر.

در روستای سالم «اورویل» در کشور هند، دوچرخه کرایه ای برای استفاده اهالی و گردشگران مهیاست. افزون بر این، اهالی این روستا کارگاه های کوچک تولید انواع وسایل نقلیه رکابی و برقی را پایه گذاری کرده اند. [بیشتر بخوانید](#)

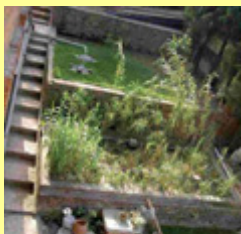
ورود روستاها به صنعت گردشگری دارای مزایای اقتصادی آشکاری بوده است. اما ترافیک موتوری و زباله گردشگران، این جوامع کوچک را آسیب پذیرتر کرده است. خیابان بندی آسفالته و عریض که از طریق طرح هایی شبیه به طرح هادی به بسیاری از روستاهای جهان راه یافته موجب گردیده که خیل گردشگران اتومبیل سوار هیچ محدوده ای را محترم نشناسند و به حریم مزارع، باغات و چشمه ها و نهرها وارد شوند و ندانسته از خود خسارات زیادی، از جمله محصول لگدمال شده، شاخه های شکسته و زباله فراوان، بر جای بگذارند.

در بسیاری از شهرهای دنیا، دوچرخه به عنوان پیشرفته ترین وسیله حمل و نقل پذیرفته شده است چرا که در مقایسه با دیگر وسایل نقلیه، با شرایط اقتصادی و زیست محیطی روز جهان سازگارتر است. [بیشتر بخوانید](#)

لذا، در برخی از روستاهای سالم، برای کاستن از آسیب پذیری محیط، از فناوری دوچرخه کمک گرفته اند. ایشان معابر عریض را بر ترافیک موتوری گردشگران بسته و به جای آن، مسیرهای دوچرخه، که از میان و کنار روستا و جاهای دیدنی آن می گذرد، احداث کرده اند. گردشگران، خودرو خود را در پارکینگ روستا پارک می کنند و با استفاده از دوچرخه ها و دنباله بندهای کرایه ای وسایل خود را

به مکان هایی که از قبل توسط اهالی برای اطراق یا پیک نیک میهمانان مشخص شده حمل می کنند. بدینصورت ایشان همچنین تشویق می شوند که از دوچرخه برای گردش در روستا استفاده کنند. مسلما با بیرون نگه داشتن ترافیک موتوری از محیط، روستاییان و گردشگران هر دو از صفا و آرامش بیشتری برخوردار می گردند. با ایجاد مسیرهای دوچرخه، خود اهالی نیز تشویق می شوند که به جای راندن اتومبیل در روستا که مستلزم مصرف سوخت است از فناوری دوچرخه استفاده کنند کما اینکه این فناوری در بسیاری از شهرهای بزرگ جهان نیز مورد قبول عموم مردم واقع شده است.

تالاب مصنوعی

استفاده از فناوری تالاب مصنوعی برای تصفیه انواع پساب به منظور استفاده مجدد از آب تصفیه شده در زراعت، باغداری یا نگهداری از فضای سبز تنها به دهکده های سالم محدود نمی شود. این فناوری در مقیاس مختلف، از تالاب های کوچک خانگی (بالا، در کاتماندو، نپال) گرفته تا تالاب های چند هکتاری برای تصفیه آب شهرها مورد استفاده دارد. بیشتر بخوانید

سلامتی محیط و جامعه از معیارهای مسلم پیشرفت است. لذا ساکنان روستاهای سالم قرن بیست و یکم به این جنبه از پیشرفت توجه ویژه ای داشته اند. در این روستاها، آب به سه نوع تقسیم می شود: آب پاکیزه، آب خاکستری و آب سیاه. آب پاکیزه شامل آب چشمه ها، قنوت، چاه ها و آب بارندگی هاست. آب خاکستری آبی است که پس از استفاده انسان ها از آب پاکیزه به وجود می آید، مثل آب حمام،

دستشویی، ظرفشویی و آبی که پس از شستن میوه جات و سبزیجات در آشپزخانه بر جای می ماند. خلاصه اینکه، هر آب کثیفی که آلوده به مدفوع و ادرار انسان و دام نباشد، آب خاکستری است. آب سیاه به آبی گفته می شود که حاوی مدفوع و ادرار انسان و دام است.

کلید موفقیت در استفاده بهینه و سالم از آب، رعایت دو چیز است: (۱) جلوگیری از مخلوط شدن این سه نوع آب با هم و (۲) منع تماس انسان و دام با آب خاکستری و آب سیاه قبل از تصفیه و تبدیل آنها. فناوری مناسبی که امروز قادر است این دو اصل را رعایت کند شامل ترکیبی سنجیده از فناوری استحصال آب باران، تالاب مصنوعی و مستراح خشک است. با استفاده همزمان از این سه فناوری می توان آب پاکیزه بارندگی را از آب خاکستری و آب سیاه جدا نگه داشت و آن را به مصرف زراعت، باغداری، باغچه کاری، و حتی شرب رساند. با بهره گیری از تالاب مصنوعی می توان آب خاکستری را با سلامت کامل تصفیه کرد و آب خروجی که عاری از مواد شیمیایی و ناخالصی های دیگر است را به مصرف آبیاری مزارع و باغ ها رساند. فناوری مستراح خشک نیز آب سیاه را جداگانه، همراه با محتویات آلوده و احتمالا بیماری زای آن، دفع و به کودی ارزشمند تبدیل می کند. کلیه این فناوری ها از سوی سازمان های بین المللی مرتبط، از جمله سازمان بهداشت جهانی برای استفاده در شهر و روستا مورد تایید قرار گرفته است. منابع علمی در مورد تالاب مصنوعی، استحصال آب باران و مستراح خشک در صفحات جداگانه در این سایت فراهم شده است.

با بکارگیری این فناوری سه گانه در روستاهای سالم از جاری شدن آب خاکستری در معابر روستا که محلی برای تکثیر انواع حشرات و ایجاد بوی بد است خبری نیست. در این روستاها مناظر مشمئز کننده تاسیسات فاضلاب و خطر استفاده از فاضلاب خام حاوی مدفوع انسانی در سبزیکاری ها یا احتمالا تماس اهالی با لجن باقیمانده از تصفیه فاضلاب نیز وجود ندارد. ضمناً، تالاب مصنوعی به تنوع زیستی و فضای سبز محیط می افزاید و مقادیر قابل توجهی آب را مجدداً در دسترس اهالی قرار می دهد. کود بی خطر به دست آمده از مستراح های خشک را نیز می توان بدون دغدغه برای غنی سازی خاک در باغ ها مورد استفاده قرار داد. آب استحصال شده از بارندگی ها نیز بدون اینکه با آب خاکستری یا سیاه مخلوط شود جداگانه به مصارف خانگی، زراعی و باغی می رسد. پیشرفت های علمی در شناخت

فرآیند تبدیل ضایعات در مبحث آب، بیش از پیش کاستی های سیستم های فاضلاب و مزیت و لزوم استفاده از روش های به روزتر و پیشرفته تر از جمله ترکیب فناوری های استحصال آب باران، تالاب مصنوعی و مستراح خشک را آشکار کرده است.

کشت ارگانیک برای سلامت عمومی در

روستا

آگاهی مصرف کنندگان در مورد مسایل بهداشتی و تغذیه مرتبط با کشاورزی شیمیایی، تقاضا برای محصولات کشاورزی غیر شیمیایی را بالا برده است. اما کشت غیر شیمیایی موجب بهبود سلامتی محیط و سلامت بیشتر کشاورز و خانواده او نیز شده است. موفقیت کشاورزی غیر شیمیایی در حدی بوده است که مردم حتی در بسیاری از شهرهای بزرگ جهان اقدام به احداث باغ و مزرعه کرده اند، مثل مزرعه ای به نام «سوپرمارکت زنده» در شهر میلوکی در آمریکا (تصویر پایین) که علاوه بر انواع سبزیجات و میوه جات به مشتریان خود مرغ و ماهی پرورشی نیز عرضه می کند. در کشور کوبا تقریباً تمامی غذای مورد نیاز مردم از طریق کشاورزی غیر شیمیایی در شهر و روستا تامین می شود.

متحمل شوند و نتیجتاً نقدیگی بیشتری در اقتصاد محلی برای رونق بخشیدن به اقتصاد روستا باقی می ماند.

روستا بدون ضایعات

ضایعات را وقتی زباله می نامند که موجب آلودگی محیط شود. در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، ضایعات را برای استفاده مجدد در فرآیندهای تولیدی به منابع مفید تبدیل می کنند. مثلاً زباله تر آشپزخانه ها و فضولات دام،

همراه با شاخ و برگ درختان و گُلش مزارع را از طریق علم کمپوست سازی به کود آلی تبدیل می کنند. گیاهک به دست آمده را نیز می توان به عنوان خاک گلدان بازاریابی کرد. در برخی از روستاها به جای کمپوست سازی از کرم خاکی برای پوساندن این ضایعات و تبدیل آن به «کود کرمی» که کودی بسیار غنی است بهره می برند. کرم های تکثیر شده نیز با قیمت بالا خریدار دارد. ضایعات روستا، مثل مقوا، انواع کاغذ، پلاستیک و شیشه در محل مجدداً به مصرف می رسد و یا در سطح روستا گردآوری شده و به مراکز جمع آوری بازیافت تحویل داده می شود.

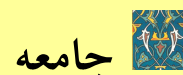
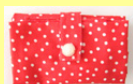
علم کمپوست سازی از دیرباز از جمله دانش بومی بسیاری از روستاهای کشور ما بوده است که از طریق آن ضایعات مزرعه، باغچه، باغ، و جایگاه دام سریعاً به مواد غذایی قابل استفاده مجدد توسط ریشه گیاهان در خاک تبدیل می شده است. جزئیات این دانش برای هر منطقه اقلیمی را می توان از خبرگان سنتی همان منطقه پرسید. علم امروز عقلانیت کاربرد این روش هوشمندانه را در راستای همکاری با طبیعت در غنی سازی خاک و بهبود بهره وری خاک زراعی تأیید می کند. علاوه بر حوزه زراعت و باغبانی، دانش بومی در بسیاری دیگر از حوزه های علمی به عنوان محک، محرک و مکمل دانش جدید به رسمیت شناخته شده است. همچنین توجه به دانش بومی منطقه در کارآفرینی محلی دارای استعداد عظیمی است.

به طور کلی، در عصر ما حجم زیادی از ضایعاتی که به عنوان زباله دور ریخته می شود به بسته بندی محصولات صنعتی تعلق دارد. با خودکفا شدن هر چه بیشتر جامعه روستایی، محیط روستا خود به خود از ضایعات مرتبط با انواع بسته بندی های صنعتی پاک می شود. مثلاً جامعه ای روستایی که از انواع لبنیات صنعتی بی نیاز است و محصولات محلی خود را به صورت فله ای یا در ظروف شیشه ای و سفالی به مشتریان عرضه می کند، درصد بالایی از ظروف پلاستیکی یا مقوایی اینگونه محصولات را از روستا حذف می کند. همچنین متداول شدن تنقلات طبیعی و سالم روستا و فروش آنها به صورت فله ای یا در کمترین بسته بندی،

محیط روستا را از ضایعات مرتبط با بسته بندی پلاستیکی انواع اسنک های صنعتی پاکیزه نگه می دارد. علاوه بر این، استفاده از کیسه های خرید پارچه ای که دوخت آنها از پارچه های دم قیچی برای هر خانواده ای به سادگی میسر است، خریداران و فروشندگان را از استفاده کیسه های پلاستیکی یکبار مصرف در هنگام خرید به کلی بی نیاز می کند و از مناظر زنده کیسه های پلاستیکی در حال پرواز در اطراف روستا می کاهد.

راهکار دیگری که از میزان ضایعات در روستا می کاهد، هوشیاری در رعایت تنوع تولید است. ترکیب زراعت، دامداری و باغداری، روش خوبی برای ایجاد «سیستم های بسته» تولید است که امروزه به آنها «سیستم های بدون

ضایعات» می گویند. معمولاً آنچه ضایعات فعالیت های زراعی محسوب می شود را می توان به عنوان خوراک دام به مصرف رساند و آنچه ضایعات دامی است در تولید زراعی و باغی مورد استفاده دارد. لذا ایجاد دامداری های وسیع بدون اینکه به موازات آن مزارع و باغات بزرگ احداث شود، خواه نا خواه به انباشت ضایعات دامی، بوی بد و آلودگی منابع آب منجر می شود و روستا را از نظر سلامتی آسیب پذیر می کند. وجود حیوانات و گیاهان در کنار هم از اساسی ترین درس های طبیعت است و روستاهای سالم قرن بیست و یکم از این درس در طراحی سیستم های بدون ضایعات به منظور حذف احتمال انباشت ضایعات در محیط الهام می گیرند.

جامعه

حمل چیزها در کیسه های پلاستیکی با حس زیبا پسندانه ایرانی در تضاد است. با اندک سلیقه و ابتکار می توان کیسه های پارچه ای زیبا برای اعضای خانواده ساخت. کیسه های پارچه ای ابتکاری مثل جیبی ساک، که بتوان به راحتی تا کرد و در کیف خانم ها و یا جیب آقایان جا داد، از نمونه سوغاتی های سودآور روستا خواهد بود.

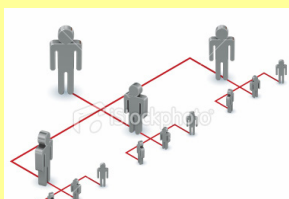
نیروی انسانی متعهد از ارزشمندترین عوامل در موفقیت فعالیت های اقتصادی است. در روستاهای سنتی دیروز، سنت های یاریگری گسترده مثل بُنه، واره و چوپانی پستایی، ضمن اینکه به کلیه افراد ذینفع انگیزه ای بالا برای کوشش در جهت موفقیت گروه می داد، الزام به پرداخت نقدی برای دستیابی به نیروی کار در روستا را نیز به حداقل می رساند. با تضعیف این سنت های یاریگری کهن و کارآمد، فعالان اقتصادی در روستاهای آسیب پذیر امروز، به لحاظ هزینه بالای نیروی کار، خود به خود به سوی مکانیزه کردن تولید تمایل پیدا کرده اند. اگر چه اتکا بر مکانیزاسیون در ابتدا جذاب، مدرن و خوشایند به نظر می رسد، اما به طور کلی و در کلیه سطوح جامعه دارای دو پیامد ناخواسته و گسترده است: (۱) گسترش بیکاری مزمن و (۲) افزایش نیاز به سرمایه کلان برای شروع هر گونه کسب و کار. این دو پیامد نه تنها کل جامعه را تحت شعاع قرار می دهد بلکه به ضرر خود فعالان اقتصادی نیز هست. بیکاری مزمن موجب کاهش قدرت خرید مردم می شود و نتیجتاً تولیدکنندگان، بازار کوچکتری برای محصولات خود خواهند یافت. همچنین، نیاز به سرمایه اولیه بالا، تولیدکننده را مجبور به اخذ وام بانکی می کند که به لحاظ ضرورت بازپرداخت زمانبندی شده بهره و اصل آن، فرآیند راه اندازی و رشد کسب و کار وی از نظر مالی امری پر مخاطره و آسیب پذیرتر می گردد.

مسئله با افزایش هزینه زندگی در آینده، هزینه نیروی انسانی از این که هست نیز بیشتر خواهد شد که بی شک مسایل مرتبط با بیکاری مزمن و نیاز به تسهیلات بانکی و خطرات راه اندازی کسب و کار جدید در جامعه را تشدید خواهد کرد. راه حل قطعی این معضل عظیم اقتصادی عصر حاضر، به ویژه در روستاها، احیای سنت های یاریگری است. در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، تبادل پایاپای «کار در ازای کار» گنجینه عظیمی از فرصت های تولیدی و عمرانی را به روی روستاییان گشوده است. در تشکلات یاریگری، چندین تولید کننده خرد با تبادل نیروی کار با هم، در موفقیت

یکدیگر شریک می شوند و از بیکاری و نیاز به تسهیلات بانکی رهایی می یابند. اما لازمه همکاری های گسترده و پایدار اجتماعی، یادگیری مهارت های ارتباطی، مثل تصمیم گیری گروهی با اجماع، گفتگوی روشن و محترمانه، و در صورت بروز اختلاف، پادرمیانی و میانجیگری است. فعالان اقتصادی در این روستاهای پیشرفته همچنین آموخته اند که چگونه با یکدیگر مذاکره کنند و در مذاکرات دوستانه خود، علاوه بر پول، عوامل دیگری را نیز برای دستیابی به توافقاتی که رضایت طرفین را تامین می کند مد نظر قرار دهند.

علاوه بر لزوم تشکیل گروه های یاریگر، نیاز به خدمات یک تسهیگر در فرآیند پیشبرد توسعه محلی نیز از مهم ترین انگیزه های یادگیری و کاربرد مهارت های اجتماعی مناسب است. مهارت های تسهیگری به اهالی یک روستا کمک می کند که امور کل روستا را از طریق «مدیریت مشارکتی» سامان بخشند. در دهکده های سالم، افرادی که در سمت های مدیریتی و راهبری قرار دارند، مثل دهیار و اعضای شوراهای اسلامی روستاها در ایران، با اصول و فنون تسهیگری آشنایی کامل دارند و از آن برای ایجاد و حفظ بستر اجتماعی مناسب جهت همفکری و همکاری در میان گروه های مختلف، از جمله اهالی روستا، مهاجران روستا ساکن در شهر، دانش آموختگان جوان، خبرنگاران محلی و مسئولین ادارات دولتی بهره می گیرند. در این بخش ابتدا به معرفی مهارت های تسهیگری و سپس تصمیم گیری گروهی با اجماع و گفتگوی روشن و محترمانه می پردازیم.

تسهیگری برای کارآفرینی و حل مسایل محلی

کاربرد مهارت های تسهیگری در روستا ترکیبی سازنده و توانا از برنامه ریزی متمرکز و سلسله مراتبی از پایتخت از یک سو، و دانش محلی، نوآوری و اجرای مشارکتی طرح ها به دست اهالی روستا از سوی دیگر را میسر می سازد. این رویکرد مشارکتی، موفقیت در اجرا و تداوم طرح های روستایی را تضمین می کند.

از نظر اقلیمی و فرهنگی، شرایط موجود در میلیون ها روستایی که در سراسر جهان پراکنده اند بسیار متنوع است و لذا برنامه ریزی از پایتخت یا مرکز استان و یا تلاش برای اجرای طرح های پیشنهادی از سوی سازمان های بین المللی مثل سازمان ملل متحد عموماً با شرایط بسیار متنوع و متغیر حاکم در روستاها منطبق نیست. بنابراین تعجب آور نیست که بسیاری از این طرح های «از بالا به پایین» کارآیی و پایداری مورد انتظار را ندارند. یادگیری مهارت های تسهیگری، رهبران و مدیران جوان روستا را قادر می سازد که با عنایت به شرایط محلی و با همفکری و همکاری گروه های ذینفع، طرح های محلی را به دست خود مردم برنامه ریزی و اجرا کنند. مهارت های یک تسهیگر شامل دانش ها و توانایی های زیر است:

۱) شناسایی مجاری هدررفت منابع روستا (یا به بیان تمثیلی بالا، «شناسایی سوراخ های سطل اقتصاد محلی»)

۲) اصول و مهارت های مدیریت مشارکتی برای تشویق همفکری و همکاری در

میان اهالی به منظور حل مسایل محلی، به ویژه مسئله اشتغال

- ۳) گردآوری اطلاعات در مورد دارایی های جامعه به ویژه منابع انسانی آن، مثل دانش آموختگان جوان، خبرگان دانش بومی و تجربی (گیس سفیدان و ریش سفیدان روستا)، و مهاجران روستا ساکن در شهر
- ۴) روش های ویژه تفکر نوآورانه در حل مسایل با بهره گیری از فناوری های مناسب به منظور کاهش اتکالی اهالی به فناوری های نامناسب و پرهزینه
- ۵) مهارت تشکیل و اداره جلسات برای تصمیم گیری مشارکتی از یک سو، و فن بیان به منظور ایجاد ارتباط روشن با اهالی و مسئولان دستگاه های اجرایی از سوی دیگر.

تا کنون به دعوت چندی از سازمان های دولتی مرتبط با توسعه روستایی، مهارت های تسهیلگری در قالب کارگاهی آموزشی به بیش از ۲۰۰ تن از دهیاران، اعضای شوراهای اسلامی و مروجان کشاورزی در استان های مختلف کشور آموزش داده شده است. کارشناسان، تاثیر این کارگاه بر رویکرد و توان مدیریتی هنرجویان را «دگرگون کننده» توصیف کرده اند. (اطلاعات بیشتر در مورد این کارگاه در بخش «آموزش و مشاوره» همین راهنما)

تصمیم گیری گروهی با اجماع

جلسات خسته کننده ای که به سخنرانی چند عضو انگشت شمار محدود و در نهایت به رای گیری بین دو گزینه ختم می شود، انگیزه زیادی در شرکت کنندگان برای حضور مستمر در تصمیم گیری ها و مشارکت جدی در اجرای طرح های محلی ایجاد نمی کند. تصمیم گیری گروهی با اجماع روشی تلفیقی است که شیوه های کهن مشورت و تصمیم گیری، همراه با تکنیک های جدید تجزیه و تحلیل مسایل، را برای تشویق گفتگو و چاره جویی جمعی در اختیار تیم های کاری قرار می دهد. در این روش، اداره جلسات بر عهده یک گرداننده (که به او تسهیلگر جلسه هم گفته می شود) است. این شخص موظف است که همه حاضرین را در تفکر و تصمیم گیری جمعی درگیر کند. هدف اینگونه جلسات فقط تصمیم گیری نیست، بلکه ایجاد انگیزه در تمامی اعضای یک گروه ذینفع برای شرکت فعالانه و مسئولانه در فرآیند تصمیم سازی و اجرای تصمیمات اتخاذ شده است. در روستاهای سالم، تصمیم گیری با اجماع بستر اجتماعی لازم جهت شرکت کلیه افراد ذینفع در حل یک مسئله را به وجود آورده ضمن اینکه موجبات روابط اجتماعی صمیمانه تر و صادقانه تر در سطح جامعه را نیز پدید آورده است. اهالی این روستاها در عمل متوجه شده اند که روش رای گیری، اگر چه در انتخابات سراسری یک کشور روشی درست است، اما در بسیاری از موارد محلی، موجب ظهور اقلیتی ناراضی می گردد که در مرحله اجرای تصمیمات، از همکاری با دیگران سرباز می زنند.

گفتگوی روشن و محترمانه

اهمیت سلام کردن، گشاده رویی و احترام گذاشتن به دیگران در تعاملات انسانی از جمله آموزه های برجسته دین اسلام و ادب ایرانی است. بدون شک این و دیگر مهارت های ارتباطی بین فردی، برای دستیابی به آرامش و همکاری

بیشتر در جامعه، از ملزومات زندگی اجتماعی بشر است. اما به رغم این اهمیت کلیدی، در حال حاضر در هیچ یک از مقاطع تحصیلات عمومی، از ابتدایی گرفته تا دانشگاه، کلاسی برای یادگیری مهارت های ارتباطی بین فردی ارائه نمی شود. فقدان این مهارت ها در جامعه موجب کاهش پندپذیری و پنددهی می شود. به لحاظ جایگاه پراهمیت همفکری و همکاری در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، توانایی افراد در ایجاد ارتباط بین فردی روشن و محترمانه، به ویژه اگر برخورد طرف مقابل مبهم، غیر محترمانه یا حتی خشونت آمیز باشد، از معیارهای پیشرفت و ترقی اجتماعی محسوب می شود. لذا، در این جوامع اهالی با شرکت در کلاس های ویژه، این مهارت ها را خوب فرا می گیرند و در زندگی روزمره به صورت پیگیر از آنها برای تحکیم روابط اجتماعی با خویشاوندان، همسایگان و همکاران بهره می برند. جالب توجه اینکه کلاس های ارتباط انسانی روشن و محترمانه برای ایرانیان بسیار آشناست. محتوای این کلاس ها، که عنوان آن به زبان انگلیسی «ارتباط انسانی بدون خشونت» است، قرابت زیادی به آموزه های اخلاقی پیشوایان دینی ما چون امام علی (ع) و بزرگان حکمت و ادب پارسای چون حکیم ابوالقاسم فردوسی و شیخ اجل سعدی دارد.

فرهنگ

در فرهنگ مصرفی و ماشینی معاصر، ترکیبی از فقر معنوی از یک سو و پیامدهای نامطلوب زیاده خواهی مصرف کنندگان در عرصه محیط زیست و منابع طبیعی از سوی دیگر برجسته شده است. این تحول، نظر اندیشمندان جهان غرب، از جمله اهالی روستاهای سالم قرن بیست و یکم، را به ضرورت ساده زیستی به عنوان یکی از ارکان فرهنگ سالم و متعالی در جامعه معطوف ساخته است. جالب توجه اینکه این عنایت جدید به ساده زیستی، نه به منظور گسترش فرهنگ ایثار، صرفه جویی و امساک، بلکه مشخصاً به قصد تشویق رشد معنوی افراد ترویج می گردد: بدیهی است که واکنش اعضای یک جامعه به پذیرش فرهنگی ارزش هایی چون ایثار و صرفه جویی یکسان نیست چون اینگونه رفتارها بیشتر به نفع غیر پنداشته می شود. اما آگاهی از برکات معنوی ساده زیستی در عمل، از جمله کاهش تعلق خاطر فرد به مادیات، کاهش احساس رقابت و چشم هم چشمی، آرامش روانی و متعاقباً رشد استعدادهای هنری، نوآوری در حل مسایل و گرایش بیشتر به طبیعت و پاسداری از آن، ساده زیستی را بخشی از فرهنگ عامه در روستاهای سالم قرن بیست و یکم کرده است. تو گویی با گذشت زمان و آشکار شدن اثرات زیست محیطی اسراف و افراط و همزمان درک لزوم رشد معنوی در آحاد مردم، بستری پذیراتر در این جوامع کوچک برای گرایش به ارزش های اصیل دینی و اخلاقی و ادراک ضرورت آنها برای رسیدن به سعادت بر کره ارض فراهم شده است. در ارتباط با آگاهی های به دست آمده در توسعه فرهنگی روستاهای سالم قرن بیست و یکم، سه مورد زیر قابل ذکر است.

معنویت و محیط زیست

خودکفایی و خوداتکایی روستاهای سنتی عمدتاً بر پایه بهره برداری پایدار از منابع طبیعی بود. آنچه در آن زمان بهره برداری متعادل و عاقبت اندیشانه از این منابع را در میان مردم عمومیت می داد تقدس آب، خاک، درخت، و دیگر

جلوه های طبیعت خدا بود که پژواک آن هنوز در گفتگو با سالمندان روستاها شنیده می شود. این باورهای عمیق معنوی هم حدود بهره برداری از منابع را برای همگان مشخص می ساخت و هم پایداری آنها برای بهره برداری نسل های آتی را تضمین می کرد.

در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، به لحاظ تاکید این جوامع بر «پیشرفت در مقیاس انسانی» (که یعنی روستا باید فقط تا حدی رشد کند که همه اهالی یکدیگر را بشناسند)، اهالی از حال و روز یکدیگر و نتایج اجرای طرح های مختلف آگاهند. از این رو روستانشینان قادرند ارتباط تنگاتنگ بین ساده زیستی به عنوان حلقه ای ارتباطی بین رشد

معنوی افراد از یک سو و توانایی جامعه در پاسداری از محیط زیست و منابع طبیعی را از سوی دیگر عیناً تجربه کنند. در بسیاری از این جوامع، اهالی، جایگاه بشری خود در نظام آفرینش، که همانا آبادانی کره خاک با ساده زیستی و اخلاق است را عمیقاً دریافته و از آن سخن می گویند. در این جوامع انسان ها به کره زمین به عنوان مجموعه ای از منابع که صرفاً برای استفاده حداکثری بشر آفریده شده است نگاه نمی کنند. بلکه ایشان به طبیعت به عنوان گنجینه ای از نشانه های هستی برای علم آموزی بشر و تقویت توان نوآوری وی به منظور آبادانی بیشتر آن می نگرند.

فارع از هر گونه ابهام در مورد عجز مادیات در رساندن انسان به رضامندی و سعادت، این شهروندان پیشین جوامع مصرفی، رضامندی و غنای معنوی ای که از طریق ساده زیستی و خدمت به طبیعت کسب کرده اند را خوب تشخیص می دهند و قدر آن را می دانند. از این روست که در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، کلیه فعالیت های اقتصادی، ضمن تامین نیازمندی های ساکنین می باید همزمان موجب غنای منابع طبیعی و سلامت محیط شود. اگر فعالیتی اقتصادی فاقد این ویژگی ها باشد، از نظر اهالی مردود و غیر قابل قبول است.

دانش بومی

هر آنچه از میراث گذشتگان که در پیشرفت امروز به کار آید دانش بومی است. تا چندی پیش عامه مردم در کشورهای جهان به دانش سنتی خود با دیده تحقیر می

نگریستند چرا که عصر حاضر را عصری مدرن، و روش های به جا مانده از دوران پیشین را کهنه و تاریخ گذشته می انگاشتند. مثلاً طب شیمیایی را برتر از طب بومی و کشاورزی شیمیایی را بهتر از کشاورزی بومی تصور می کردند. اما پس از مدتی هیجانات اختراعات نو جای خود را به آگاهی از ناپایداری و نقایص آنها داد و معلوم شد که اساساً جدا

کردن دانش بومی از دانش نوین عاقلانه نیست چرا که بسیاری از فناوری های جدید بدون دانش بومی وجود خارجی نمی یافت. مثلا انواع وسایل نقلیه بدون وجود چرخ که از قدیمی ترین فناوری هاست قابل تصور نمی بود و تولید بذره های اصلاح شده بدون بهره گیری از ذخایر ژنتیکی جوامع کهن امکانپذیر نبود.

از سوی دیگر، پژوهش جامع معلوم کرده است که بسیاری از موارد دانش بومی جوامع کهن، قربانی تبلیغات زیرکانه صنایع بزرگ دنیا شده است. دانش بومی جوامع کهن، شالوده خودکفایی و خوداتکایی اقتصادی و فرهنگی این جوامع را تشکیل می داد و اگر استفاده از دانش بومی در جهان همانند گذشته ادامه می یافت هرگز بازار مناسبی برای فروش کالاهای صنعتی غرب گشوده نمی شد. مثلا اگر باور غیر علمی مضر بودن نمک طبیعی اشاعه پیدا نمی کرد، نمک صنعتی ید دار که از کالاهای وارداتی جوامع امروز و عامل اصلی فشار خون است خریدار پیدا نمی کرد و جوامع تا این حد به داروهای ضد فشار خون نیاز پیدا نمی کردند. یا اگر جعلیات علمی در مورد مضرات روغن حیوانی منتشر نمی شد، مردم به انواع روغن نباتی که علاوه بر بیماری های قلبی و عروقی موجب دیابت نوع ۲ می شود لب نمی زدند. و اگر باور پست بودن بازده بذره های بومی و دام های اصیل به وسیله نهاد فراملیتی کشاورزی اشاعه نمی یافت، مردم در جوامع کهن به کشت بذره های سنتی و پرورش دام های بومی خود ادامه می دادند و کسی خریدار بذره های اصلاح شده و گونه های وارداتی دام و طیور و نهاده های شیمیایی لازم برای پرورش آنها از جمله انواع کود، سم و دارو نمی شد.

لذا برای دستیابی مجدد به خودکفایی و خوداتکایی و ضمنا پاسداری از سلامت جامعه، پایداری محیط زیست و منابع طبیعی در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، اهالی این روستاها، احیای دانش بومی و تجربی، یعنی بهره گیری از سواد تجربی ریش سفیدان و گیس سفیدان جوامع روستایی، را نه تنها امری عاقلانه بلکه ضرورتی مبرم تعریف کرده اند. احیای این دانش عاقلانه است چون هر نوع دانش و فناوری که در شرایط حاضر خودکفایی و خوداتکایی جوامع را با کمترین هزینه و وابستگی میسر کند شایسته توجه و قدردانی است. گردآوری و حفاظت از این دانش امری مبرم است چون با درگذشت هر یک از خبرگان بومی، کتاب عظیمی از دانسته ها و تجارب محلی که منطبق بر اقلیم و فرهنگ منطقه است بسته می شود. به برکت تجارب زمان آزموده این دانشوران بومی است که امروزه در جهان، روستای سالمی وجود ندارد که در آن کشاورزی بومی منطقه احیا نشده باشد و اهالی آن به طبخ غذاهای سنتی و اصیل منطقه خود بازنگشته و به روش های سنتی پیشگیری و التیام دردها رجعت نکرده باشند.

هنر و خلاقیت

از منظر کاربردی، هنر چیزی است که هنردوست را به سرچشمه خلاقیت درونی هنرمند که در درون خود او نیز هست متصل می کند. از این منظر، یک اثر هنری، از هر نوع که باشد، نقاشی، موسیقی، معماری، قالببافی، سبببافی، سفالگری و یا حتی راه حلی ابتکاری برای حل مسئله ای اقتصادی یا اجتماعی در روستا، چیزی فراتر از جلوه ظاهری آن است. کار خلاق در واقع پلی از عالم ظاهر به دنیای باطن شخص و مجالی برای شکوفایی انواع نوآوری ها و خلاقیت ها در حین کار اوست. به همین سیاق، آثار هنری، تماس درونی را برای فرد هنردوست پدیده ای مانوس و

ملموس می‌کند. شکی نیست که استعداد هنری افراد، در هر زمینه‌ای که باشد، از ویژگی‌های مادرزادی و خدادادی آنهاست، اما به لحاظ تاثیر عظیم بستر اجتماعی و فرهنگی مساعد در شکوفایی خلاقیت اعضای یک جامعه، میزان حضور هنر در زندگی روزمره اهالی از معیارهای دهکده‌های سالم برای سنجش پیشرفت جامعه قرار گرفته است.

امروزه برای بهره بردن از کیمیای هنر می‌باید به مکان‌های خاصی چون موزه و گالری رفت و یا از آثار موسیقی و نمایشی غیر زنده مثل فیلم و نوار و سی دی خریداری کرد. اما در جوامع سنتی خودکفا و خوداتکای گذشته، هنر زنده و محلی در خانه و از دوران کودکی،

به اعتقاد روان‌شناسان، روان آدمی در کودکی مجهز به توانایی‌های عقلانی و منطقی ورزیده و تکامل یافته‌ای نیست. داستان‌های عامیانه از طریق قوه تخیل و احساسات، نه تنها راهی ملایم و شیرین برای آموزش الگوهای اخلاقی و اجتماعی فراهم می‌آورد، بلکه به پرورش توانایی‌های فکری کودک در رویارویی با مسایل و پیش‌آمدهای نیک و بد زندگی کمک می‌کند. اهالی روستاهای سالم قرن بیست و یکم داستان‌های عامیانه نظیر آنچه از چوپانی پیر روستای خورهه [آقای یدالله هدایتی](#) به جا مانده است را به عنوان ابزارهای فرهنگی جهت پرورش قوه خلاقه کودکان و نوجوانان گردآوری می‌کنند و به کار می‌برند.

همواره همراه انسان‌ها بود که بی‌هیاهو و بی‌تکلف، محیط فرهنگی مساعد برای پرورش و بروز خلاقیت افراد را تقویت می‌کرد. تا به امروز کمتر روستایی در کشور ما یافت می‌شود که در آن فعالیتی از نوع صنایع دستی، به ویژه قالببافی، در گذشته و حال آن نباشد و یا در آن سنت قصه‌گویی، نقالی، موسیقی، آوازخوانی و نظایر آن سابقه نداشته باشد. کشفیات علم روانشناسی امروز از ارتباطی مستقیم بین فعالیت‌هایی که در آنها هماهنگی نزدیک بین چشم، دست و ذهن وجود دارد، یعنی همان صنایع دستی، از یک سو، و افزایش توان خلاقیت افراد از سوی دیگر پرده برداشته است. همچنین، داستان‌های عامیانه، که هزاران هزار عنوان آن در فرهنگ شفاهی روستاهای ایران و جهان وجود داشته و دارد، از کارابزارهای مسلم پرورش ذهنی کودکان و نوجوانان شناخته شده است.

به همین جهت در روستاهای سالم قرن بیست و یکم، برای پرورش ذهنی و استعداد نوآوری در نسل جدید، بر احیای انواع سنت‌های هنری محلی تاکید می‌شود. اهالی این روستاها دلایل علمی تاثیر گذاری این فعالیت‌ها بر قوه خلاقیت افراد را عمیقاً درک و یا شخصاً تجربه کرده‌اند و لذا آگاهانه، ضمن گردآوری و حفاظت از این سنت‌ها، برای ترویج عمومی آنها در جامعه به صورتی که اهالی با هنر، تماس روزانه داشته باشند می‌کوشند. به طور کلی، جوامعی که از سطح بالایی از خلاقیت برخوردارند،

تقلید بی‌چون و چرا از روش‌های بیگانه را

روستای سالم «[دامان هور](#)» در ایتالیا نمونه‌ای بارز از جوامع پیشرفته امروز است که هنر را به عنوان نیازی روزانه، مثل غذا، درک کرده است و آن را لازمه ایجاد بستری مساعد برای پرورش قوه خلاقه کودکان و بزرگسالان می‌داند.

بر نمی‌تابند چرا که از لذت، افتخار و خودباوری عظیمی که نواندیشی و نوآوری به همراه می‌آورد با خبرند.

گام های نخست

توسعه محلی برای دستیابی به اقتصاد، جامعه، فرهنگ و محیط زیست مقاوم، فرآیندی تدریجی است که در هر مرحله از پیشرفت کار، آگاهی مدیران و رهبران محلی بیشتر و نتیجتاً نگاه ایشان بصیرتر و گام های بعدی ایشان سنجیده تر می گردد. سیاهه زیر گزیده ای فهرست وار از گام های کلیدی آغاز کار است. توسعه محلی بر حسب ماهیت، تابع شرایط اقلیمی و فرهنگی است و لذا هدف، تقلید صرف از دیگر روستاهای سالم جهان نیست. گام های آغازین زیر، هر روستای علاقمند به توسعه محلی و پیشرفت از آسیب پذیری امروز به خودکفایی و خوداتکایی فردا را به تجربه ای منحصر به فرد در نوآوری در حل مسایل و بالندگی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منطبق بر شرایط بومی خود رهنمون می شود:

- اطلاع رسانی به اهالی در مورد لزوم توسعه محلی در راستای اهداف اقتصاد مقاومتی
- یادگیری مهارت های تسهیلمگری برای ایجاد اشتغال و حل مسایل محلی
- گردآوری اطلاعات در مورد دارایی های روستا. معمولاً روستاییان در روستاهای آسیب پذیر امروز، بیشتر به «محرومیت های» خود می اندیشند. اما گام های اول در رسیدن به روستای خودکفا و خود اتکا، شناسایی دارایی های روستا را می طلبد، حتی اگر این دارایی ها محدود به نظر آید. دارایی های یک روستا شامل نیروی انسانی و امکانات فیزیکی و دانشی روستاست که غالباً مغفول مانده است. اطلاعات مفید در مورد دارایی های روستا شامل دانش آموختگان محلی و معلومات علمی و وضعیت شغلی هر یک، مهاجران روستا ساکن در شهرهای بزرگ در داخل و خارج کشور و تجارب کاری، علایق شخصی و ارتباطات حرفه ای ایشان، خبرگان محلی و دانش بومی و تجربی آنها، بناها و اراضی بی استفاده در روستا و هویت مالکان آنها، محصولات کنونی روستا و محصولاتی که در قدیم در آن کشت می شده و ... است.
- دسته بندی اطلاعات گردآوری شده. این اطلاعات می باید دسته بندی و سازماندهی شود به طوری که بتوان در صورت لزوم اطلاعات مورد نیاز را به راحتی بازیابی کرد. مثلاً باید بتوان نیروی انسانی تحصیلکرده و متخصص در یک رشته خاص یا فردی علاقمند به سرمایه گذاری در سطح بخصوصی را به راحتی از میان اطلاعات جمع آوری شده استخراج کرد. اگر چه دسترسی به یک رایانه مجهز به نرم افزار «آکسس» یا چیزی شبیه به آن این امر را به مراتب آسانتر می کند، همین مهم را می توان با کارایی قابل قبول با نوشت افزار عادی، یعنی قلم و کاغذ، نیز انجام داد.
- بهره برداری از آموخته های کارگاه تسهیلمگری برای شناسایی مجاری هدررفت منابع انسانی، طبیعی و نقدی روستا.
- بهره برداری از مهارت های تسهیلمگری برای شناسایی فعالیت های تولیدی و خدمات مستعد در روستا.
- بهره برداری از مهارت های تسهیلمگری و تصمیم گیری با اجماع برای تشکیل گروه های ذینفع جهت چاره اندیشی و حل نوآورانه مسایل.

با آنچه از موفقیت روستاهای سالم امروز جهان استنباط می شود، بی تردید روستاهای سالم ایران در آینده، به لحاظ اجرای طرح های نوآورانه و مؤثر، و نیز مقاومت بالایی که از این رهگذر برای رویارویی با انواع فشارهای زیست محیطی و اقتصادی کسب خواهند کرد، به عنوان پیشرفته ترین جوامع در منطقه و جهان اسلام شناخته خواهند شد.

آموزش و مشاوره

روستاهای سالم با یکدیگر متفاوت اند، اما جملگی در یک تجربه شریک اند: یادگیری و استفاده از مهارت های ارتباطی برای هم اندیشی و همکاری در حل نوآورانه مسایل. مسلماً اراده، همت و پشتکار از ملزومات اساسی فرآیند گذار از آسیب پذیری به خودکفایی و خوداتکایی است. اما این ویژگی های فردی به تنهایی کافی نیست. فراگیری مهارت هایی چون «تسهیلگری برای حل مسایل محلی»، «تصمیم گیری گروهی با اجماع» و «گفتگوی روشن و محترمانه» از جمله فنون ارتباطی و فکری لازم برای تشویق همفکری و همکاری مؤثر بین اهالی برای حل مسایل مشترک است. این مهارت ها کمک می کند که تمامی افراد درگیر در طرح های محلی با اتحاد و همدلی، و با کمترین تنش و دودستگی و کدورت، بیندیشند و عمل کنند. کارگاه های آموزشی زیر بر اساس تجارب تسهیلگران محلی در ایران و در روستاهای سالم قرن بیست و یکم جهان تدوین شده است. در این کارگاه ها، مقادیر قابل توجهی اطلاعات در مدت نسبتاً کوتاهی به مدیران و رهبران توسعه محلی منتقل می شود که ضمن تسهیل دستیابی به اقتصاد مقاومتی در روستاها، شعار «سپردن کار مردم به دست مردم» را محقق می سازد.

معرفی این کارگاه ها به اختصار در بخش «جامعه» این راهنما در بالا آمد. توضیحات مفصل تر در مورد محتوای آموزشی هر یک، در وب سایت «در خدمت اصلاح الگوی مصرف» برای مطالعه بیشتر فراهم است. تعداد شرکت کنندگان در هر کارگاه ۲۰-۳۵ نفر است. شرکت در این کارگاه ها برای کلیه فعالان توسعه روستایی از جمله دهیاران، اعضای شوراهای روستایی، دانش آموختگان علاقمند به اشتغالزایی در روستا و مروجان کشاورزی قویاً توصیه می شود. امکان ثبت نام به دو صورت زیر فراهم است:

(۱) مستقیماً با تماس تلفنی یا با ایمیل با سایت. در صورتی که کلیه فراگیران از یک منطقه جغرافیایی باشند، مربی، به فاصله یک هفته، کارگاه درخواستی را در مرکز استان یا شهرستان داوطلبین برگزار

هنرجویان کارگاه تسهیلگری برای کارآفرینی و حل مسایل محلی در مورد تجربه خود در این کارگاه چه می گویند؟

- یکی از بهترین و مفیدترین کارگاه ها و کلاس های آموزشی بود که تا کنون در آن شرکت نموده ام.
- شرکت در این کارگاه را به دیگران توصیه می کنم چون پس از خروج از دوره معنی مدیریت را درک خواهند کرد.
- برگزاری چنین کارگاه هایی موجب بالا بردن سطح آگاهی دهیاران و نحوه عملکرد ایشان در روستاست.
- به اطلاعات قابل توجهی دست پیدا کردیم و تجربیات گرانقدری از [دیگر] دهیاران و استاد آموختیم.
- امیدوارم که این کارگاه ها به طور مداوم برگزار گردد.
- فنون تسهیلگری علاوه بر کمک به دهیاری به زندگی شخص انسان نیز کمک می کند.
- بسیار خوب و سودمند بود و این کارگاه به صورت دو سویه بود و متکلم وحده نداشتیم.
- مدیریت مشارکتی، کسب شناخت کامل از روستا، ارزش دانش بومی و نوآوری در حل مسایل جالب ترین نکات کارگاه بود.
- یاد گرفتم که واقعا کار نشد ندارد.

می کند. در غیر اینصورت، کارگاه به محض تکمیل ظرفیت، در شهرستان محلات، استان مرکزی برگزار می گردد.

۲) از طریق ادارات دولتی ذیربط. برای درخواست اجرای کارگاه مورد نظر خود، لیستی از اسامی حداقل ۲۰ نفر از فعالان توسعه مثل دهیاران و اعضای شوراهای اسلامی روستاهای منطقه خود گردآوری کنید و همراه با یک نسخه از بخش «آموزش و مشاوره» این راهنما به ادارات ذیربط، مثل اداره ترویج جهاد کشاورزی و دفتر امور روستایی استانداری (ها) مراجعه و این آموزش ها را درخواست نمایید. مزیت این روش، ضمن پرداخت هزینه ها از محل اعتبارات آموزشی این ادارات، هماهنگی بیشتر با فعالیت های آموزشی مصوب دولتی برای مدیران و دیگر فعالان توسعه روستایی است.

پس از شرکت در کارگاه ها، هنرجویان می توانند از [خدمات پشتیبانی](#) وب سایت «در خدمت اصلاح الگوی مصرف» برای تسهیلگران محلی به رایگان استفاده نمایند.

اطلاعات بیشتر	مدت	نام کارگاه
www.eabbassi.ir/localdevelopmenteducationworkshopentrep.htm	۱۰ ساعت (یک روز و نیم)	• تسهیلگری برای کارآفرینی و حل مسایل محلی
www.eabbassi.ir/consenfacinintroduction.htm	۶ ساعت	• کارگاه آشنایی با تصمیم گیری گروهی با اجماع و فنون گرداندگی جلسات
www.eabbassi.ir/humancommclrrspectfulintro.htm	۳ ساعت	• گفتگوی روشن و محترمانه

سایت اطلاع رسانی «در خدمت اصلاح الگوی مصرف»

www.eabbassi.ir email: esfandiarabbassi@gmail.com ۰۸۶ ۴۳۲۵ ۵۲۵۱

آدرس اینترنتی این راهنما: www.eabbassi.ir/guide_rural_intro.htm

اسفندیار عباسی متولد ۱۳۴۰ در تهران، دانش آموخته رشته اطلاع رسانی با تجربه حرفه ای در «تحلیل سیستمی» است. وی دو دهه اخیر را به مطالعه و طراحی سیستم های مناسب برای توسعه محلی در شهر و روستا با تاکید بر ملاحظات زیست محیطی و فرهنگ بومی گذرانده است. بخشی از پیشینه کاری وی شامل همکاری با مرکز تحقیقات روستایی وزارت جهاد سازندگی در تاسیس «ایستگاه تحقیقاتی دانش بومی» (۱۳۸۰-۱۳۷۷) در روستای خوره محلات است. با مشاوره این موسسه و همکاری همه جانبه اهالی روستا، دانش بومی منطقه پژوهیده و در راستای حل مسایل روستا مورد استفاده قرار گرفت. نتیجه این تحقیق میدانی در نشریات علمی داخلی و خارجی به چاپ رسید. هم اکنون فعالیت های حرفه ای او شامل اطلاع رسانی به برنامه ریزان، سیاستگذاران و عامه مردم از طریق وب سایت «در خدمت اصلاح الگوی مصرف»، پژوهش دانش بومی، ارائه کارگاه های آموزشی مهارت های ارتباطی به ویژه فنون تسهیلگری برای کارآفرینی و حل مسایل محلی، و ارائه خدمات مشاوره به فعالان توسعه روستایی است.